

הדבר בראיות מן הגמרא ובמעשה מן הגאונים שיש תענית צבור בבבל לכל ענין תפילה לענין נעילה ולעשרים וארבע ולתקיעות.

ועוד אני סובר שנמנעו בצרפת מתקיעות ממה שראיתי בתוספות שכתבו כלשון הזה, וכך הנהיג ר' חלפתא בצפורי ור' חנניה בן תרדיון בסכני לתקוע בשניהם בשופר וחצוצרות ואמרו לא היו נוהגין כן אלא במקדש בלבד אבל בגבולין מקום שיש שופר וכו', ובמסכת תעניות אינו משמע כן אלא כך משמע לשם אמרו לא היו עושין שום תקיעה לא בשופר ולא בחצוצרות אלא בשערי המזרח, דלשם אינו מזכיר לא שופר ולא חצוצרות אלא הכי קתני והם מריעין ותוקעין ומריעין וכך הנהיג ר' חלפתא וכו', וכשבא דבר לפני חכמים אמרו לא היו נוהגין כך וכו', כל זה לשונם, ועוד האריכו, וזה ודאי טעות הוא ואולי אירע להם משבוש הנוסחאות באותה הלכה, אבל דבר ברור הוא דקאמר התם ומוסיפין עליהם עוד שש אותן שש היכן אומרין בין גואל לרופא ומאריך בגאולה והן עונין אחריו אמן, וכך היו נוהגין בגבולין, אבל במקדש אומרין ברוך ה' אלהים אלהי ישראל מן העולם ועד העולם ברוך גואל ישראל, והן עונין אחריו ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, וכל כך למה לפי שאין עונין אמן במקדש, ועל הא קתני וכך הנהיג ר' חלפתא בצפורי וכו' לומר ברוך ה' אלהים אלהי ישראל מן העולם וכו' והיו עונין ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד ותוקעין ומריעין ותוקעין, ועל זה אמרו שם שכשבא דבר לפני חכמים אמרו שאין זה בגבולין אלא במקדש, ובכאן אמרו על השופר וחצוצרות שאין שניהם בגבולין אלא במקדש, והכל ענין אחד הוא, שר' חלפתא ור' חנניה בן תרדיון אירע להם שהיו במקדש ביום תענית והנהיגו לעשות במקומות שלהם כל מה שראו שעושין במקדש, וחכמים אמרו להם שטעו בשתיים אחד לענין אמן ואחד לענין תקיעת שופר וחצוצרות, וזה דבר ברור הוא, וכמדומה לי שרבינו שמשון ראה ונוזהר שלא כתב דבר זה בתוספות שלו, הרי הארכנו והרווחנו במשנה הזאת ביותר מפני שהיא אצל המפרשים קשה ועמומה.

ועוד האריכו רבותינו ז"ל במומי השופר כגון נסדק ונקב והן הלכות גדולות בפרטיהם ודקדוקיהם ואני מקצר בהם מפני טורח הצבור, אבל כללותיהם בדרך קצרה כך הוא.

שופר שנסדק ודבקו פסול פרש"י ז"ל שדבקו בדבק שקורין גלוד, וזה אינו נכון דהוה ליה שלא במינו ואין צריך לומר נסדק אלא אפילו נקב פסול, אלא דבקו היינו בעצמו שחממו באור ונתפשט ונדבק, ואפילו הכי פסול, וכל שכן אם לא דבקו ותקע בו כשהוא סדוק דפסול, כדקתני ברייתא נסדק לארכו פסול ולא קתני דבקו.

ופי' שופר שנסדק היינו שנסדק כל השופר וכך פרש"י, וטעמא דפסול שאינו שופר אלא שבירי שופר הם, שכל כלי שנשבר יצא מתורת כלי בין לענין הטומאה בין לכל דבר.

דבק שבירי שופרות פסול, אפילו היה שיעור בראשון כנגד פיו פסול, דהא מוסיף עליה ואם הוסיף עליו כל שהוא פסול, וטעמא משום דשופר אחד אמר רחמנא ולא שנים ושלושה שופרות.

נקב וסתמו אם מעכב את התקיעה פסול ואם לאו כשר, פי' נקב וסתמו אפילו במינו, אם מעכב את התקיעה עכשיו לאחר סתימה כגון שעדין הקול יוצא דרך הנקב, פסול דכיון דאינו מתוקן לגמרי עומד לינטל הוא ואותו שבר שאינו שופר מסייע בקול, ועוד דשנים ושלושה שופרות הן, ולא מעכב דוקא אלא שנחלש הקול קצת ויוצא משם, ואם לאו שחזר קולו לחזור הראשון כשר, ודוקא במינו ומתני' ר' נתן היא, כך הוא פי' משנה זו בדקדוק על פי הירושלמי, והוא דעת רבינו יצחק אלפסי בעל ההלכות.

ופסק ההלכה והוא שנשתייר רובו כלישנא קמא דר' יוחנן לחומרא, וכן פסק רבינו חננאל, אבל הרב ר' יצחק אבן גיאית והרבה מן הגאונים חלוקין בזה.

ואמרו בירושלמי דוקא סתמו אבל לא סתמו כשר, כלומר שאם הנקב פתוח כשר שכל הקולות כשרין בשופר, ואם כן למה פסלו נסדק כשלא דבקו, על כרחין כשנסדק כולו דהוה ליה שבירי שופר כמו שאמרנו, אבל ה"ר יהונתן הכהן שכאן לכאן בימי הראשונים, כתב בפירושי ההלכות שחבר, דנסדק לארכו פסול אפילו בכל שהוא מפני שהוא מוסיף והולך בשעת התקיעה כשהן תוקעין בו בחוזק.

צפהו זהב במקום הנחת פיו פסול שלא במקום הנחת פיו כשר, ודוקא מבחוץ אבל מבפנים פסול, אם כן אינו אלא בדופן שבפיו, ויש אומרים אפילו מגבו מפני שהוא מכניס קצתו בפיו ושפמו של תוקע מכסה עליו, וטעמא דפסול משום דאיכא הפסק בין פיו לשופר, וש"מ שאם הרחיק השופר מפיו ונפח בו ותקע פסול.

צפהו זהב מבפנים פסול, מבחוץ אם נשתנה קולו מכמות שהיה פסול, לפיכך אלו שמציירין בו צורות לנאותו לא יפה הם עושין, שמא נשתנה קולו מחמת אותן ציורין, ואע"פ שאין כולו מצופה במיני הציורין לפעמים קולו משתנה בהן.

נתן שופר בתוך שופר ותקע בו אם קול פנימי שמע יצא ואם קול חיצון שמע לא יצא, פי' אם קול פנימי לבדו שמע יצא ואם קול חיצון לבדו שמע לא יצא, ואם שמע קול שניהם יש אומרים יצא דהא קיימא לן (כ"ז א') בשופר תרי קלי משתמע דכיון דחביב עליה יהיב דעתיה ושמע, ואפילו היה קול אחד פסול והשני כשר, ואפילו היו הפסולים רבים וקולם גדול וחזק והכשר יחיד וקולו חלוש מהם, דהיינו שתי חצוצרות ושופר דמקדש כדמסיק בגמרא, ואני אומר אם שמע קול פנימי וחיצון הווי להו תרי קלי מחד גברא ולא משתמע, ולא אזלינן בתר שופרות ושנים הם אלא בתר תוקע וחד הוא, ויש קצת ראייה מצפהו זהב מבחוץ ונשתנה קולו מכמות שהיה דהא שמע תרוויהו וכתרי קלי נינהו, וצ"ע.

הלכות ראש השנה סימן תקפו

קכז באר הגולה

ו ברייתא שם ז הרא"ש שם משום דשופר אחד אמר רחמנא ולא שנים ז ברייתא שם זכרוב פפא ורב מתנא שם וכפידוש א' שברא"ש וכוהודשלמי * (לקמן בסוף סימן תקצ כתבו הבית"יוסף) ז ברייתא שם י ברייתא שם כ שם ז במרא וכירושלמי ל טור והר"ן מ שם בברייתא ז הר"ן שם ז הרא"ש שם, וכן כתב הטור ע טור בשם הרמב"ן פ הרא"ש שם

שכנגד פיו שיעור שופר: יא הוסיף עליו (נט) כל-שהוא, בין במינו בין שלא במינו, פסול, ואפילו היה בו מתחלה שיעור שופר: יב הפכו ותקע בו לא יצא, (ס) בין הפכו כדרך שהופכים החלוק, שהחזיר פנימי לחיצון, בין שהניחו כמו שהיה (סא) אלא שהרחיב את הקצר וקיצר את הרחב * (והוא הדין אם תקע (סב) במקום הרחב פסול) (ר"ן פ"ב דר"ה): יג (סג) ה"ה ארוך וקיצרו, אם נשאר בו שיעור תקיעה, (סד) כשר: יד גירדו מבפנים או מבחוץ עד שעשאו דק מאד (סה) כמו גלד, כשר: טו (סו) לא הוציא זכרותו אלא נקב בו, (סז) כשר. לאבל אם הוציא הזכרות ועשה ממנו שופר, (סח) כגון שנקב בו, פסול: טז (סט) ציפהו זהב במקום הנחת פה, פסול; שלא במקום הנחת פה, כשר. ציפהו זהב מבפנים, פסול; מבחוץ, אם נשתנה קולו מכמות שהיה, פסול, ואם לאו, כשר. ייש מפרשים מקום הנחת פה (ע) היינו עובי השופר לצד פנימי שמניח שם פיו, והצד החיצון מן העובי עצמו קרוי שלא במקום הנחת פה, ייש מפרשים דעביו (יג) במקום הקצר הוא מקום הנחת פה, ושלא במקום הנחת פה (עא) היינו כל אורך השופר מצד הקצר עד צד הרחב: יז המציירים בשופר צורות במינו צבעונים כדי לנאותו, (עב) לא יפה הם עושים, (עג) אבל מותר לחקוק בשופר עצמו צורות כדי לנאותו) (כ"י): יח פאם נתן זהב על עובי השופר בצד הרחב, (עד) היינו הוסיף עליו כל-שהוא

באר היטב

הרחב, עיין סימן יא ס"ד: (יג) במקום. ואם עשה זהב כל-שהוא סמוך להנחת פיו, מסתמא אין קולו משתנה בשביל כך, הרא"ש, מ"א:

משנה ברורה

ביאור הלכה

אדם גדול ששיעור ד' גדלין שלו הוא יותר מטפת, ואם-כן כשלוקח השופר בידו לא יראה מכאן ומכאן, אף-על-פי-כן לא צריך יותר משיעור טפח בינוני, אכן לא-כן דעת הריטב"א, אלא להתנא נקט בהמפלת לפי שיעור אדם בינוני, ואין הכי-נמי באדם גדול צריך השופר להיראות מכאן ומכאן, עיין שם:

והטעם, דשופר אחד אמר רחמנא ולא שני שופרות: יא (נט) כל-שהוא. היינו שהאריכו, (נז) בין מצד הקצר ובין מצד הרחב, פסול, משום דשופר אחד אמר רחמנא וכו', וכמו בסעיף י: יב (ס) בין הפכו כדרך וכו'. והטעם, דכתיב "והעברת שופר תרועה", (נז) דרך העברה בעינינו,

דהיינו כדרך שהאיל מעבירו בראשו מחיים: (סא) אלא שהרחיב וכו'. היינו על-ידי רותחין. וגם-כן הטעם דבעינן שיהא כדרך גדילתו, (נט) שהצד הקצר מול פה האדם: (סב) במקום הרחב. פירוש, אפילו בשופר שעשוי כהוגן, והכל מטעם הנ"ל: יג (סג) היה ארוך וקיצרו וכו'. אין נפקא-מינה (ק) באיזה צד. ואפילו נשתנה קולו על-ידי זה. (קא) ואשמועינן, דלא תימא דבעינן כל הקרן כמו שהיה דרך גדילתו בראש האיל: (סד) כשר. ואפילו (קב) היה בו פסול מתחלה וקיצרו כדי להחזירו להכשרו, נמי מותר, וכדלעיל בסעיף ח: יד (סה) כמו גלד, כשר. ואפילו (קג) נשתנה קולו מכמות שהיה, כיון שאין השינוי בא מחמת דבר אחר אלא מצד עצמו של שופר, כל הקולות כשרין: טו (סו) לא הוציא זכרותו וכו'. דכשהוא מחובר בבהמה, עצם בולט מן הראש ונכנס לתוכו, וכשעושיין שופר מוציאין אותו מתוכו, וזה לא הוציאו (קד) אלא נקב אותו מתחלתו ועד סופו: (סז) כשר. ואפילו לכתחלה (קה) מותר לעשות כן, דמין במינו אינו חוצץ, (קו) ואין זה בכלל שתי שופרות כיון דהוא דבוק מתחלתו, ואין הכי-נמי אם הוציאו ונקב בו והחזירו דהוא פסול: (סח) כגון שנקב בו, פסול. דשופר הוא מלשון שפופרת, שהיא חלולה, וכל שאינו חלול בטבעו לא מקרי שופר: טז (סט) ציפהו זהב וכו'. הוא לשון הברייתא, עד תיבת ייש מפרשים: (ע) היינו עובי השופר וכו'. רוצה לומר, דבעובי השופר למעלה יש שני חודין, (קו) אחד שנוטה לצד חלל השופר ואחד שנוטה לצד חוץ; לפירוש הראשון מקרי 'מקום הנחת הפה' היינו שצפהו לצד פנים, ופסולו משום שהבל הקול נכנס לזהב, וישל א במקום הנחת הפה' היינו החוד הנוטה לצד חוץ סביב, ומחמת אותו המעט אין הקול משתנה וכשר, אבל כל אורך השופר מצד חוץ הוא בכלל 'ציפהו זהב מבחוץ' המוזכר בברייתא. ולפירוש השני, כל אותו הקצה שלמעלה מה שמכניס לתוך פיו, הכל נקרא 'מקום הנחת הפה', וישל א במקום הנחת הפה' היינו משהו סמוך לאותו מקום מבחוץ, וסבירא להו דמחמת אותו משהו, גם-כן אין דרך הקול להשתנות אף שהוא על הדופן מבחוץ, ולכן סתמה הברייתא דכשר, ומן אותו מקום ולמטה עד סוף מקרי 'ציפהו זהב מבחוץ' ותלוי באם נשתנה הקול, ואם ציפהו זהב בפנים, בכל גווני פסול משום שהוא תוקע בזהב: (עא) היינו כל אורך השופר וכו'. המחבר קיצר בזה, דמלשונו משמע דכל האורך חדא דינא אית ליה וכשר אם ציפהו זהב, ובאמת זה אינו, דרק משהו הראשון הסמוך להעובי שמכניס לתוך פיו כשר, (קא) דמסתמא אין דרך להשתנות הקול בשביל אותו משהו, אבל משם ולמטה עד סוף השופר אם ציפהו, (קט) תלוי באם נשתנה הקול מחמת זה: יז (עב) לא יפה הם עושים. דלפעמים (קי) משתנה הקול מעט בשביל זה: (עג) אבל מותר וכו'. דאף אם ישתנה קולו מחמת זה לית לן בה כיון שהוא מחמת עצמו, וכההיא דסעיף יד גירדו מבפנים או מבחוץ וכו': יח (עד) היינו הוסיף וכו'. רוצה לומר, ופסול (קיא) בכל גווני אף אם לא נשתנה הקול:

שער הציון

(נז) כפי פסק המחבר לקמן סעיף טז: (נז) גמרא: (נז) רש"י: (נז) ריטב"א: (ק) סידור עמודי-שמים: (קא) כסף-משנה: (קב) שם: (קג) פרי חדש: (קד) רש"י והר"ן. ובריטב"א כתב, שהוציא זכרותו במקדח ונשתיר ממנו בתוכו, יצא ואינו חוצץ, וכעין זה הוא לשון הטור, עיין שם, ומכל מקום נראה דגם הם מודים דינא לציורא דרש"י ור"ן: (קה) והוא הדין בכל הני דלעיל [פרי"ח]: (קי) פרי-מגדים ומטה-אפרים: (קז) עיין לכושי-שרד שם שהאריך בטעם כל דבר, ועיין עוד בפרי חדש ולחם-משנה: (קט) מגן-אברהם: (קט) אחרונים: (קי) פוסקים: (קיא) והנה המחבר שכתב 'בצד הרחב' לא בא למעוטי כשהוסיף עליו בצד הקצר, דשם בלאו הכי מיפסל מצד שהוא במקום הנחת הפה, אמנם להר"ן שדעתו שם דהחוד הנוטה לצד חוץ אינו בכלל זה וכשר, וכתב הלחם-משנה דלא מיפסל מטעם הוספה מחמת שאינו בכל העובי של השופר לא מקרי הוספה, אם-כן אפשר דבצד הרחב גם-כן אם לא עשה בכל העובי, רק זר דק

הלכות ראש השנה סימן תקפו

צ טור בשם הרמב"ן
ק ברייתא שם וכפירוש
הרא"ש הדין שם
ר הרא"ש שם ש משנה
ש ל"ב ת טור בשם
רבינו יונה ועיינתי
לעיל בסימן שו סעיף ה
ועיין שם א הגהות
אשריי בטור ברא
דראש השנה וטור
כטימן תרנה בשם
הרשב"א ושאר פוסקים

ופסול: יט הרהיק את השופר (עה) ונפח בו (עו) ותקע בו, פסול: כ פנתן שופר (יז) לתוך שופר, אם הפנימי (עז) עודף על החיצון משני צדדיו ונתן הפנימי בפיו ותקע בו, כשר. הגה ולי נראה דאפילו אינו בולט בצד הרחב (עה) רק שזה לחיצון, הואיל ובולט לצד הפה (עט) ותוקע בפנימי יצא, כן נראה לי (וכן משמע מלשון הרא"ש). (פ) והוא שלא ישנה קולו במה שהוא נתון בתוך החיצון, (פא) ואם לאו, פסול: כא שופר של ראש השנה (פב) אין מחללין עליו יום טוב אפילו בדבר שיש בו (פג) משום (טו) שבות. (פד) כיצד, היה השופר בראש האילן או מעבר הנהר ואין לו שופר אלא הוא, אינו עולה באילן (פה) ואינו שט על-פני המים כדי להביאו. (פו) היעל-ידי אינו-יהודי מותר, דהוי שבות דשבות (פירוש), איסור אמירה לאינו-יהודי באיסור דאורייתא הוא משום שבות, שאמרו חז"ל לשבות מזה אמירה לאינו-יהודי, ובאיסור דרבנן הוא שבות דשבות) ובמקום מצוה לא גזרו. (ועיין לעיל סימן שז): **כב** אם אינו-יהודי הביא שופר (פז) מחוץ לתחום, (ט) תוקעין בו. והוא הדין

אוצר החכמה

באר היטב

לטלול האבנים כדי ליטלו, גמרא, טור: (טו) תוקעין. אפילו מי שהובא בשבילו, ואפילו יש לו שופר אחר שאינו של איל זה שהובא של איל,

(יד) לתוך. ואם נתן שני שופרות בפיו ותקע וכוון לצאת בשניהם לא יצא, הלקיט סימן ערה: (טו) שבות. ואם נפל עליו גל של אבנים אסור

משנה ברורה

(קכ) על-ידי עצמו אפילו בכלי שאין דרך האומנים לתקן בו, דלא הוי בזה רק משום שבות, גם-כן אסור: (פה) ואינו שט על-פני המים וכו'. ומטעם זה הוא הדין דאסור לעבור במבוא שקרוין פרא"ם¹ או בספינה קטנה כדי להביא השופר או לתקוע שם, אכן אם אי אפשר בענין אחר, דעת החיי-אדם שמותר אם הגוי יעבירנה ואין הישראל מסייע כלל. ועיין בריש סימן תרלט מה שנכתוב בזה: (פו) ועל-ידי נכרי מותר דהוי וכו'. ולפי זה אפשר (קלל) אפילו במקום שיש לו שופר רק שאינו של איל, דמותר להביא על-ידי נכרי שופר של איל, דמצוה באיל: **כב** (פז) מחוץ לתחום. היינו אפילו חוץ ליי"ב מיל (קכג) דהוי דאורייתא לכמה פוסקים, ואם-כן לדידהו אסור לומר לעכו"ם להביאו, דלא התירו בסעיף הקודם רק דבר שהוא מדרבנן, אפילו הכי אם הביאו אפילו בשביל ישראל מותר לתקוע בו. והטעם, שהרי דבר הבא מחוץ לתחום מותר בטלטול, ואינו אסור אלא באכילה או בהנאה דהיינו להשתמש בו, כמו שכתוב בסימן תקטו, וזה שתוקע בו תקיעה של מצוה (קכג) אינה חשובה (קכד) הנאה, כמו שכתבנו בסעיף ה. ומכל מקום אסור לטלטלו ברחוב העיר, שאינם מתוקנות המבואות שלה בצורת הפתח, חוץ לארבע אמות, כמבואר בסימן תקטו [דאי מתוקנות בעירובין כדין, נחשבת כבית ומותר לטלטל בכולה]. ישראל ששלח שופר לעיר אחרת על-ידי נכרי קודם ראש השנה, ונתעכב הנכרי והביא בראש השנה מחוץ לתחום, ובני העיר לא ידעו שישלחו להם שופר, (קכה) אין לטלטלו ואף לתקוע בו אם אפשר באחר, ובשעת הדחק (קטו) יש להתיר; ומקור דין זה נתבאר בסוף סימן תקטו בהגיה, עיין שם במשנה ברורה:

שער הציון

במקצת העובי, יהיה כשר, וזהו דבר חרש, וצריך עיון: (קיג) מטה-אפרים. והטעם, מפני שאין דין זה ברור, עיין בט"ז ופרי חרש: (קיג) אליה רבה ונחלת-צבי וש"א: (קיד) הרא"ש: (קטו) וכתב הכל"ב: ואף-על-גב דאמרינן קדוהו בזכרותו כשר, לא דמי, דהתם הזכרות מרובק בו היטב ורוח לא יבוא בנייהם, אבל שופר אי אפשר לעשות כן והרוח עובר בין שניהם בהכרח והוי כתוקע בשני שופרות: (קטז) גמרא. ועיין בר"ן דגמרא קושטא דמילתא נקט, ובלאו הכי הלא אין עשה דוחה לא-תעשה רק היכי דבעידנא דמיעקר לאו מקיים עשה: (קצו) פוסקים: (קס) משנה. ועיין בבית-יוסף: (קיט) גמרא: (קכ) אבל על-ידי עכו"ם מותר בזה לרעת המחבר דמתיר שבות דשבות כמקום מצוה; והפרי חרש מפקפק אף בזה, עיין שם: (קכא) עיין בדרכי-משה, אכן הוא מיידי בבאו כבר, ואנן איירינן לענין לצוות לו שיביא, ולכן כתבתי בפנים לשון אפשר: (קכב) מגן-אברהם וש"א. ומכל מקום מאחר דיי"ב מיל גופא הרבה פוסקים סוברים דהוא גם-כן מדרבנן ובפרט לענין יום-טוב [עיין בפמ"ג ובפרי"ח ובחידושי רע"א], על-כן בשעת הדחק אפשר להתיר אף בזה להביא על-ידי עכו"ם, וכן כתב באליה רבה ובמטה-אפרים: (קכג) מגן-אברהם. וכתב הפרי חרש דאף-על-פי-כן אין לו לתקוע בעצמו היכי שמוצא אחר לתקוע, וכדלעיל סעיף ה: (קכד) וגם אין שייך למגור שמא יאמר לנכרי להביא לו כדי לצאת בו, דלא גורינן שיעשה מצוה הבאה בעבירה [כ"כ הפוסקים, עיין בב"ן]. וכתב בדרכי-משה דאפילו יש-לו שופר אחר שאינו של איל יכול לצאת בזה שהוא של איל, ומינה דאם שניהם שוים אין לו לצאת בזה שהובא על-ידי נכרי, משום דאיכא מאן דאמר דאסור שופר שהובא מחוץ לתחום, עיין בבית-יוסף: (קכה) מגן-אברהם: (קכז) מטה-אפרים, ומשום דרבים פליגי שם אהגיה, עיין שם בסוף תרגום: 1 מעבורת.

פסוק וכו'. זה לשון הרב המגיד צפרק א' (שס) כתב הרמב"ן (שס) דטעמא דפיסולא במקום הנחת פה משום דאיכא הפסק בין פיו לשופר ושמע מינה שאם הרחיק השופר מפיו ונפח בו ותקע בו פסול עכ"ל ולפי זה לא היה לו לרבינו לכתוב יש מפרשים ליפיהו והזכר במקום הנחת פיו אפילו צאורך השופר אם הוא מיד סמוך לראשו כגד הקצר פסול לפי שהתוקע מכניס קלמו בפיו וכו' ולמדו מכאן שאם הרחיק השופר ונפח בו וכו' דמשמע שזה פירוש צפני עצמו ומפני כך למדו ממנו כן וליתא דלפירוש קמא נמי איכא למימר הכי דהא טעמא דבמקום הנחת פה אפילו לא נשתנה קולו פסול ע"כ הו' מפני שהוא מפסיק בין פיו לשופר ולא היה לו לכתוב לשון יש מפרשים אלא כך היה לו לכתוב וטעמא דבמקום הנחת פה פסול לפי שהתוקע מכניס קלמו בפיו ושפתו מכסה עליו ונמצא הזהב חוץ בין שפתו לשופר ולמדו מכאן שאם הרחיק השופר ונפח בו וכו' ונראה שדעת רבינו דלפירושא קמא מיפסל משום הוסיף עליו כל דהו ולא מפני שהזהב חוץ בין פיו לשופר והכי קאמר ליפיהו והזכר צעצעי וכו' כלומר שנתן והזכר על עוצי השופר כגד הקצר פסול משום דהוסיף עליו הוא שלא במקום הנחת פיו בכל אורך השופר אם נשתנה קולו מחמת הניפוי פסול ואם לאו כשר והא דמפלגינן בשלל במקום הנחת פה בין נשתנה קולו ללא נשתנה היינו דוקא ככל אורך השופר אבל אם נתן הזהב על עוצי השופר כגד הרחב אף על פי שהוא שלא במקום הנחת פה פסול אפילו לא נשתנה קולו מחמת הניפוי דהא מוסיף עליו הוא ומיפסל מטעמא דמיפסל נתן והזכר על עוצי ג' הקצר יש מפרשים דבמקום הנחת פה לאו משום מוסיף עליו אמינן עלה דהכי צמאי עסקינן כשנתן הזהב צאורך השופר מיד סמוך לראשו כגד הקצר דלית ציה משום מוסיף עליו ואפילו הכי פסול לפי שהזהב חוץ בין שפתו לשופר והשתא אמי שפיר מה שכתב על פירושא דנראה ולמדו מכאן שאם הרחיק השופר וכו' דלחאי פירושא על כרחך טעמא דפיסולא משום חליצה דמשום תוספת ליכא דלילו לפירושא קמא הו' טעמא משום תוספת וליכא למיגמר מיניה דחליצה פסלה: ובצ"פ דהו' והזכר כתבו הר"ש (סו"ט א) והר"ן (ו: ד"ה גמ') דטעמא דפסול מפני שהקול יוצא מן הזהב ולא מן השופר:

השופר נוגע בפיו וכן כתב הרמב"ן: כ נתן שופר בתוך שופר אם שמע קול פנימי לבד כגון שהוא בולט יותר מן החיצון ונתן הפנימי בפיו כשר והוא שלא ישתנה קולו במה שהוא נתון בתוך החיצון ואם אינו בולט אז אי אפשר שלא ישמע אלא קול שניהם ולא יצא דשופר אחד אמר רחמנא ולא שנים ושלוש שופרות: כא נפל עליו גל ואי אפשר ליטלו בלא טלטול אבנים אסור ותדחה התקיעה. וכן אין מוציאין אותו חוץ לתחום. ולא עולין בשבילו באילן. ולא רוכבין על גבי בהמה. ולא שטיין במים להביאו אף על פי שאין בהם אלא איסור דרבנן. ולא חותכין אותו לתקנו אפילו בדבר שאין בו אלא איסור דרבנן (י) כגון מגל שאין דרך לתקנו בו והוי כלאחר יד שהעמידו דבריהם לכטל דברי תורה בשב ואל תעשה. וכתב ה"ר יונה י"ן דוקא ישראל אסור לעשותו אבל מותר לומר לגוי

דהוה ליה קול שני שופרות וכן כתב הר"ש (סי ד) וזה לשונו אם קול פנימי שמע ילא כגון שהיה פה של פנימי משוך קצת למעלה מוך לפה החיצון ולא נכנס קולו בין שני השופרות אם קול החיצון שמע לא ילא פירוש אף קול החיצון דאי אפשר לשמוע קול חיצון בלא קול פנימי אלא אף קול חיצון קאמר וטעמא דפסול משום דשופר אחד אמר רחמנא ולא שני שופרות ונראה דהא דאמרינן אם קול פנימי שמע ילא היינו בשלל נשתנה קולו מחמת ניפוי החיצון דאי נשתנה קולו נמצא הקול צא מכח שני שופרות והיינו בכלל אם קול החיצון שמע עכ"ל: ורבינו ירוחם (נ"ו ח"ב מה ע"ג) כתב שיש מפרשים דאפילו אם נשתנה קולו כשר ולא דמי ליפיהו והזכר דפסול אם נשתנה קולו דהתם הזהב מחובר בגוף השופר והוה ליה שופר ודבר אחר אבל הכא אינו מחובר: ורבינו כתב כדברי הר"ש והר"ן ודבר פשוט הוא דכי אמרינן דאם קול פנימי שמע ילא היינו לומר שיהיה הפנימי עודף על החיצון מהשני לדין וזהו שכתב רבינו אם שמע קול פנימי לבד כגון שהוא בולט יותר מן החיצון ונתן הפנימי בפיו כשר דכשהוא בולט יותר מן החיצון היינו לומר שהוא עודף עליו מלד הרחב ונתן הפנימי בפיו היינו לומר שהוא עודף עליו מהלד הלך (ה):

כא נפל עליו גל ואי אפשר ליטלו בלא טלטול אבנים וכו'. משנה צפרק דראש השנה (לג): שופר של ראש השנה אין מעבירין עליו את התחום ולא מפקחין עליו את הגל ולא עולין בחילין ולא רוכבין על גבי בהמה ולא שטיין על פני המים ואין חותכין אותו בין בדבר שהוא משום שבות בין בדבר שהוא משום לא מעשה ופירש רש"י (שס ד"ה שופר) אין מעבירין עליו לילך מוך לתחום לשמוע קול שופר ורבינו מפרש דלהוציא מוך לתחום קאמר ומרווייהו אימתייהו דבין זה ובין זה אסור טו: וכתב ה"ר יונה דוקא ישראל אסור לעשותו אבל מותר לומר לגוי לעשותו וכו'. נקצת ספרי רבינו יש טעות טו וכן היא הגירסא האמיתית דאמירה לגוי שבות שבות ושבות דשבות במקום מלוא שרי ע"כ כלומר דע"כ לא שרי ה"ר יונה דאמירה לגוי אלא צמאי דאפילו אם יעשהו ישראל לית ציה אלא איסורא דרבנן אבל דבר שאסור מן התורה ליכא מאן דפליג דאסור לומר לגוי לעשותו אפילו במקום מלוא וכבר נתבאר בסיומן ש" (סא) שכן דעת הרמב"ם (הל' שנת פ"ו ה"ט י) ושהתוספות (גיטין ח: ד"ה אע"ג, ב"ק פ: ד"ה אומר לנכרי) חולקין בדבר יח:

ב נתן שופר בתוך שופר אם שמע קול פנימי לבד וכו'. צרייתא צפרק לראוה צית דין (שס) הניח שופר בתוך שופר אם קול פנימי שמע ילא ואם קול חיצון שמע לא ילא ופירש הר"ן (שס) אם קול פנימי לבדו שמע ילא ומיירי כגון שהוא עודף על החיצון שאין כאן אלא קול פנימי אבל אם קול חיצון נמי שמע לא ילא

דרכי משה

(ה) ולי נראה דאם בולט במקום הנחת פיו שאינו תוקע רק בפנימי אף אם אינו בולט מצד הרחב רק שוה לחיצון שם יצא דהא אין הקול יוצא רק מפנימי אבל כשחיצון בולט בצד הרחב יותר מפנימי אזי לא יצא דאז הקול יוצא משתייהו והוי כ' שופרות:

פרישה

כגון שהוא בולט יותר וכו'. כתב צ"י והיינו שהוא בולט מבי' ללדים מלד הנחת פיו ומלד הרחב דללאו הכי היו תוקעין משניהן ולכן קאמר שהוא בולט יותר מן החיצון והיינו כגד הרחב ונתן הפנימי בפיו היינו לומר שהוא עודף עליו מן הלד [הלך] וכתב ע"ו [בדרכי משה] (אות ה) ז"ל ונראה לי דאם בולט במקום הנחת פיו שאינו תוקע רק בפנימי אף

הגהות והערות

טו עיין רע"ב מברטנורה שכתב שני הפירושים: טו בכת"י הגירסא בטור והאמירה לגוי שבות ושבות במקום מצוה שרי, וכמו שלפנינו הוא הגירסא בטור הנדפס עם דפוס"ב וכו': יז בדפוס פייבי די שאקו הגירסא וכתב הר"ר יצחק ז"ל: יח יש להעיר שהרי הטור בסיומן זה כתב ג"כ שהתוס' לא כתבו כו':

מבחוץ ואין לפרש שלא במקום הנחת פה צעזעי הראש האחר לזד הרחב דהא אמרינן (סס) הוסיף עליו כל שהוא פסול בין צמינו בין שלא צמינו ולא מסתבר למימר דהתם מיירי שאין בין הכל אלא שיעור שופר וה"ר יונה ז"ל פירש הא דקאמר זיפהו זהב נשתנה הקול פסול היינו מחזיקי השופר ולמטה דהיינו משתי מצוות ולמטה לפי שכשהקול נכנס צרוח השופר או הוא משמיע קול ודרכו להשתנות מחמת הציפוי אבל מחזיקו ולמעלה לזד פה אין דרכו להשתנות מחמת הציפוי ואפילו אם נשתנה מעט אינו חסוב שינוי לפי שאין לשם עיקר השמעת קול וקולא גדולה היא זו לומר דאפילו אם נשתנה קולו מחזיקו ולמעלה כשר מתוך קושיא זו שהיה קשה לי דהיינו זיפהו זהב מבחוץ דאיכא למימר דפשיטא דאין קולו משתנה בצביל זיפוי כל דהו שעושה אלא פיו ואינטרין לאשמועינן דלא מימא דהוי כנתן שופר צמח שופר עכ"ל ודברי רבינו כדעת הרא"ש [ג] וזהו שכתב זיפהו זהב צעזעי במקום

מקום הנחת פיו פסול [ו] שלא במקום הנחת פיו בכל אורך השופר מצד הקצר עד צד הרחב אם נשתנה קולו מחמת הציפוי פסול ואם לאו כשר: יז וכתב הרמב"ן לפיכך אלו שמציירין צורות לנאותו לא יפה הם עושין שמא נשתנה קולו מחמת הציורין אף על פי שאין כולו מצופה במיני הציורין לפעמים הקול משתנה בהן: יח אבל אם נתן זהב על עובי השופר בצד הרחב היינו מוסיף עליו כל שהוא ופסול אפילו לא נשתנה קולו: יט ויש מפרשים זיפהו זהב במקום הנחת פיו אפילו באורך השופר אם הוא מיד סמוך לראשו בצד הקצר פסול לפי שהתקע מכניס קצתו בפיו ושפתו מכסה עליו ונמצא הזהב חוצץ בין שפתו לשופר. ולמדו מכאן שאם הרחיק השופר ונפח בו ותקע בו פסול כיון שאין

הילכך צאי זה מקום מכל אורך השופר שיפנה זהב אם נשתנה קולו פסול ומאי דקשה דאם כן היינו זיפהו זהב מבחוץ איכא למימר דפשיטא דאין קולו משתנה בצביל זיפוי כל דהו שעושה אלא פיו ומשום הכי סמיס ותני שלא במקום הנחת פה כשר דמסתמא אין דרכו להשתנות אלא אין הכי נמי שאם נשתנה קולו אף על פי שהציפוי אינו אלא כל דהו ואינו אלא פיו פסול:

יז ומ"ש בשם הרמב"ן (דרשות ד"ה פ"ז ד"ה צפהו זהב) דא"ל שעושים צורות לנאותו לא יפה הם עושים וכו'. כתבו הרב המגיד בפסק א' (ה"ו) ומבאר הוא שזרות אלו דקאמר היינו שמציירין צמיני לצעונים דהוי כמו זיפהו מבחוץ אלא אם אין סם מיני צעונים כלל אלא שמקצו צורות כדי לנאותו פשיטא דכשר דהיינו גרדו דאמרינן זיה דאפילו העמידו על גלדו כשר: יח ומ"ש אב"ש אם נתן זהב ע"י עובי השופר בצד הרחב וכו'. זהו מה שכתב הרא"ש (סס)

דאין לפרש שלא במקום הנחת פה צעזעי הראש האחר לזד הרחב וכו' אם יט ומ"ש ויש מפרשים זיפהו זהב במקום הנחת פיו אפילו באורך השופר אם הוא מיד סמוך לראשו בצד הקצר פסול וכו' ולמדו מכאן שאם הרחיק השופר ונפח בו ותקע בו

פרישה

א"ל שמציירין צורות. כתב ז"ל ומבאר הוא שזרות אלו דקאמר היינו שמציירין צמיני לצעונים אלא שחלקנו צורות כדי להנאותו פשיטא דכשר דהיינו גרדו דאמרינן אפילו העמידו על גלדו כשר:

דרישה

י"ל דתנא דברייתא לא זו אף זו קאמר דמתחלה קתני לא זו זיפהו זהב במקום הנחת פה דהיינו סביב החלל דבוה ודאי דפסול דהקול נכנס בתחלה תיכף אל הזהב ואחר כך אל השופר והוי קול זהב ולא קול שופר אלא אפילו זיפהו מבפנים דאז הקול נכנס בתחלה תיכף אל השופר גם אין הזהב ניכר מבחוץ כלל אפילו הכי פסול משום קול שופר ולא קול זהב וטעם זה כתב בהדיא רא"ם בביאוריו על הסמ"ג דף רס"ג ע"ג על דין הב"י מפירושו רש"י דדחה הרא"ש שפירש שמייירי באין בו שיעור שופר דכתב ז"ל ולפי זה טעמא דבמקום הנחת פה וטעמא דזיפהו זהב מבפנים חד טעמא הוא וכו' עיי"ש ובוה דייק שפיר לשון הרא"ש גם לשון רבינו שכתב היינו מוסיף עליו כל שהוא רצה לומר דוקא במקום הרחב שייך הוספה (אלא) [אבל] במקום קצר לא שייך הוספה וכמ"ש כיון ששפתו מכסין הזהב לא מקרי הוספה שוב מצאתי שכתב מורי ז"ל (ביאורי מהרש"ל לטור) על בית יוסף זה לשונו טעות הוא אלא שלפי טעם הראשון לא קפדינן אחציצה אלא אותו מקום שראוי לתקוע בו יהא שם שופר ולא חצוצרות פירוש כשהוא סביב כל השופר ודוק עכ"ל ונראה לי דרצה לומר דלב"י הפירושים שהביא רבינו שהציפוי על השופר במקום הנחת פה ממש ולא בהוספה והחילוק שבין הפירושים הוא כי לפי הפירוש הראשון מיירי דוקא אם הוא סביב כל מקום הפה דהיינו סביב כל עובי השופר למעלה ופסול מטעם חצוצרות וליש מפרשים אפילו אינו מצופה סביב כל השופר אלא במקום אחד לחוד פסול מטעם חציצה וממילא מ"ש בפירוש קמא אבל שלא במקום הנחת פה בכל אורך השופר וכו' רצה לומר אפילו הוא סביב כל השופר כשר וק"ל: [ו] שלא במקום הנחת פיו בכל אורך השופר מצד הקצר עד וכו'. האריך רבינו בלישניה כדי להוציא מדעת (הב"י) [הר"ן] שחילק ואמר ששינוי הקול אינו פוסל כי אם מחציו ולהלן לצד הרחב אבל מחציו לצד הפה לא הוי שינוי עיין בלשון הרא"ש שהביאו ודוק ועיין בר"ן דף שיי"א ע"ב שפי' נמי במקום הנחת פה היינו שהוסיף עליו קצת שציפהו על החור וכו' עיי"ש:

חדושי הגדות

[ג] ודעתו לומר שצמקום הקצר שהוא מקום הנחת פיו דפסול לא משום שהזהב מוחץ בין שפתו אלא משום שהציפוי על עובי השופר ופסול משום שמוסיף עליו כל שהוא שפסול אפילו לא נשתנה קולו והוא הדין אם נתן זהב על עובי השופר לזד הרחב שפסול כמ"ש רבינו צמחון אלא הא דנקט צברייתא מקום הנחת פה אפשר משום דכך היה הדרך לנפוחו אלא הוא הדין במקום הרחב דפסול דמד טעמא הוא (מהר"ל):

משא"כ ברופא שיכול להשאר בכבוד בבית החולים וכדומה אלא שרוצה יותר טוב להיות בביתו אפשר דאסור גם להחת"ס אפי' ע"י נכרי, אך אפי"כ נראה בזה להקל וכמו שכתבו האחרונים להתיר משום כך ליתן לרופא שכר שכת משום האי טעמא דשמא יצא מזה מכשול שימנעו עצמם בפעם אחרת אם לא יוכל לקבל שכרו, וכן מצינן לענין ד' דברים הפטורין במחנה דפטורין גם בחזרתן עיי"ש בכס"מ פ"ו ממלכים הי"ג, אבל עכ"פ לא איסורי תורה.

יהיו רשאים לזוז ממקומם ולהיות שוה לבני העיר יש לחוש שבפעם אחרת ימנעו עצמם מלבוא, אבל לא מצינו שהעדיפו אותם יותר מאנשי העיר ולהתיר אותם לשוב לביתם בשבת בעגלה של נכרי, מ"מ כבר הורה זקן ואפשר שזה ג"כ נכלל בזה שהם רוצים להיות כבני העיר שכל אחד נמצא בביתו ולא במקום אחר, והבו דלא להוסיף עלה להתיר גם מלאכות דאורייתא, וגם בעובדא דהחת"ס אפשר שהי' צריך הרופא להטריח ולחפש מקום שיוכל לשהות שם כראוי עד מוצ"ש.

סימן ט

בדבר השימוש במיקרופון טלפון ורמקול בימות החול לצורך תפילה בבית-הכנסת ודינם לענין שבת ויו"ט

ובדבר עריכת שעון בשבת ויו"ט

לפני דברי ההלכה שבמאמר זה אקדים בקצרה אופן מעשיהם של שלושת המכשירים הנזכרים למעלה, ואף שנמצאים מינים שונים עם כל זאת העיקר שבהם הוא אחד ושווה ככולם. ולדוגמא נדבר כאן רק מסוג אחד.¹

מיקרופון – קולט גלי קול והופך אותם לזרמים חשמליים. השינויים בזרם – הומן וכן עצמת הזרם אופייניים לקולות שנקלטו ע"י המיקרופון. המיקרופון בנוי מקופסת פח שהמכסה עשוי עפ"י רוב מפח דק וגמיש הנוח לקבל השפעה מגלי קול. מכסה זה הנקרא "ממברנה" מהודק לגררי פחם הנמצאים תוך קופסת פח. דרך הממברנה והפחם עובר זרם מסוללה חשמלית או מן הרשת, והיות שהפחם הוא מוביל טוב והזרם עובר בו בנקל, לכן כשהגררים צפופים ונלחצים יפה אחד אל השני כח הזרם אז חזק, ואם הם נוגעים זה בזה רק באופן רפה אז הזרם הוא מעט וכחו חלש. ועזועי הזרם מן המיקרופון מוגברים עפ"י רוב במגביר אלקטרוני ומועברים למרחקים בעזרת חוטים (כמו בטלפון) או באופן אלחוטי (למשל ברדיו). כך הם מגיעים למכשיר הקולט המכיל "אזניה" או רם קול ההופך את זעזועי הזרם בחזרה לקולות. עיקרו של הרם-קול (או האזניה) הוא שהוא מכיל סליל המקיף ברזל וזה הופך למגנט כשעובר בסליל זרם. המגנט מושך אליו ממברנה של פח דק וגמיש. כח המשיכה של המגנט תלוי במידת הזרם העובר בסליל, כאשר הזרם חזק משיכת הממברנה חזקה, וכשהוא מקבל זרם חלש גם כח המגנטיות שבו חלש.

כשעה שאדם מדבר או מנגן בקרבת מיקרופון הוא מזעזע בקולו את האויר שמסביבו ויוצר בו גלי קול בהתאם לצלילי הקול שהשמיע. גלי הקול כשהם מגיעים לממברנה של המיקרופון מזעזעים אותה – כדוגמת התוף שבאוזן האדם – מובן הדבר שע"י הזעזועים משתנה חליפות צפיפות הפחם בהתאם לכח הלחץ שהממברנה מזעזעת ונלחצת על הפחם. ולפי האמור קודם יוצא שהשינויים הללו משנים גם את כח הזרם והוא פעם חזק ופעם חלש בהתאם לזעזועים של קול המדבר והמנגן. גם מובן הדבר כי ע"י זה שהזרם משתנה חליפות

טרנזיסטורים אשר לגמרי אין בהן שום הדלקה וכבו. גם יש כאלה שהם מאד משוכללים באופן שאין צורך וגם אין רגילים כלל שיד אדם חטפל בהם ולפקח עליהם בשעה שמשמשים בהם להשמעת קול.

1) בזמן האחרון נתחדשו עוד סוגים שונים והנני להדגיש שמאמר זה נכתב רק לאותם הסוגים אשר קול המדבר לא מייצר שום זרם רק עושה בדיבורו שינויים קלים בעצמת הזרם שהמכשיר מקבל ממקור של זרם הבא מבחוץ. כמו כן יש היום מגבירי קול

פעם יגדל ופעם יקטן, הרי הוא גורר אחריו שגם כח המשיכה של המגנט ישתנה חליפות וימשוך אליו את הממברנה פעם חזק ופעם חלש, ונמצא שאף גם ממברנה זו של המכשיר הקולט תתנדנד ממש כאותן התנודות שזעזועי הקול גרמו להניד את הממברנה של המיקרופון, והריהי מזעזעת את האויר שמסביבה ממש כאותם הזעזועים שנעשו בתחילה ע"י מיתרי קול האדם המדבר בקרבת המיקרופון, והקול נשמע משום כך כאילו הוא יוצא ממש מפי המדבר.

הרם-קול שונה מהאזניה בכך שניתן להעביר דרכו זרמים יותר חזקים ולגרום זעזועים חזקים של הממברנה. אל הממברנה ברם-קול מחובר בדרך כלל גם משטח פלסטי (או עשוי מקרטון) די גדול המזדעזע עם הממברנה וכך מזעזע הרם-קול בחזקה את האויר שבסביבתו ונשמעים קולות חזקים. כדי להפעיל כהלכה את הרם-קול יש צורך להגביר לפני כן (במגביר אלקטרוני) את הזעזועים המגיעים מהמיקרופון. נמצא שאף לוח הרם-קול מרעיד את האויר שמסביבו ויוצר בו גלי קול בדיוק כאותם הגלים שנעשו בתחילה ע"י מיתרי קול האדם, אך יותר חזק. במגביר של הרם-קול יש מוסת (רגולטור) שבעזרתו ניתן לשנות את ההגברה, וכך להתאים את עצמת הקולות למדה הדרושה.

א

וחיש מהר חוזר ונוצר שוב, מ"מ כיון שבינתים חלף ונעלם והקול הנשמע לבסוף הוא רק קול תנודות מכניות של הממברנה הנעשה אך ורק ע"י זרם משתנה ולא ע"י שופר, מסתבר דאין זה חשוב כלל קול שופר כי אם קול תנודות ממברנה.

והתייחס אם המיקרופון והרם-קול היו רק מגבירים או מרכזים את קול האדם שיהא נשמע גם למרחקים, כעין אפרכסת או צנור חלול וכדומה אפשר דאו היה שפיר נחשב כאילו שומעים ממש את קול האדם, אבל למעשה אינו כן וכמו שאמרנו, שהחוט היוצא מן המיקרופון מוליך רק זרם משתנה של חשמל הגורם בסופו להניד את הממברנה הנותנת את הקול באותן התנודות של ממברנת המיקרופון ועל ידי זה נוצר הקול, אבל טעות גדולה היא לחשוב שהחוטים מוליכים ממש את הקול כמו שהם מוליכים זרם, ואלמלי היה שם לבסוף מנורת חשמל ולא מגנט עם ממברנה, אפשר שקול האדם היה גורם רק לשנות את האור ותו לא מידי. ולכן תמה אני מאד על כמה מגדולי הרבנים שהתירו לשמוע מקרא מגילה דרך מגביר קול ואיך לא שמו לבם לדבר זה שרק קול תנודות של ממברנה שומעים ולא קול מקרא מגלה של אדם (מצטער אני שלפי זה נמצא שהאנשים אשר אזנם רכדה משמוע ומשתמשים במכשיר של מיקרופון וטלפון קטן לקרב את קול המדבר לאזנם שלפ"י אינם יוצאים כלל חובת שופר ומקרא מגילה וכדומה. ועכ"פ אינם רשאים לברך על שמיעה זו כיון שאף גם הם שומעים רק קול תנודות של ממברנה² והרי זה דומה

מכשיר כזה ולא חשיב כמשא משום דהו"ל כקמיע מומחה כיון דבלא שום מעשה יש לו ע"י זה אוזן לשמוע. ומסתבר דאף שאין זה דרך סגולה מ"מ אם זה מועיל בדרך הטבע כ"ש דעדיף טפי כיון שעיקר הטעם הוא משום דחכשית הוא לו כאחד ממלברשיו, ולכן כמו שמותר לצאת לרה"י בקמיע לשמוע ה"ה נמי דשרי במכשיר. וכן כתבו גדולי עולם לענין משקפיים דטעמא דשרי לצאת בהם לרה"י הוא משום דחשיב כקמיע מומחה (ראה במנחת

אחריו כל התיאור האמור לעיל נראה שהשומע קול שופר או מקרא מגלה ע"י טלפון או רם-קול (אף אם לא נאמר שהקול משתנה קצת ולענין שופר דינו כתוקע לתוך הבור או דות) לא יצא כלל ידי חובתו, משום דדוקא כשרושם שמיעת האוזן נעשה באופן ישר ע"י קול השופר שמזעזע את האויר ויוצר בו גלי קול אז חשיב כשומע קול שופר, משא"כ כשהאוזן שומעת רק תנודות של ממברנה אע"פ שגם אותן התנודות יוצרות באויר גלי קול ממש כדוגמת קול השופר אפי"ה מסתבר שרק קול תנודות ממברנה הוא שומע ולא קול שופר, וכמו שהשומע קול שופר מתוך תקליט של גראמפון, אע"פ שתנועת המחט בתוך התקליט מרעידה את הממברנה שעל גביו ויוצרת גלי קול ממש כקול השופר שהשאיר את רשומיו בתוך התקליט, אפילו הכי פשוט הוא שלא יצא כלל ידי חובת שופר, הואיל והוא שומע עכשו רק קול ממברנה מן התקליט ולא קול שופר, ה"נ גם כאן רק קול ממברנה שמע ולא קול שופר (יודע אני שיש לחלק מגראמפון דשאני התם, שהקול אינו נוצר כלל עכשו ברגע זה על ידי אדם, עכ"ז הבאתי דבר זה לדוגמא כדי להסביר בכך את כוונתי, מכיון שלאמיתו של דבר שורים הם, ואין שום סברא לחלק ביניהם הואיל וגם בטלפון קול האדם חולף ונעלם ונהפך רק לזרם משתנה, ולדינא לא איכפת לן כלל בין אם ההפסק שבינתים הוא זמן מרובה או מועט) כיון שקול האדם או השופר רק משנה זרם אבל הקול עצמו כבר עבר ובטל מן העולם, לכן אף שבין רגע היה ובין רגע אבד

(2) יידי חכים ורבי פרוף אברהם הלפרין נ"י העיר לי שגם באפרכסת מוגברים הקולות ע"י זה שהדפנות של האפרכסת מזעזעים ע"י קול האדם והם חוזרים ומזעזעים אח"כ את האויר. וכיון שכן אפשר דאף התוקע תוך אפרכסת חשיב כתוקע לתוך הבור או לתוך הדות.

(3) כתבנו במקום אחר דאפשר שמתוך לצאת בשבת לרה"י עם

וממברנה לגלי קול, בכה"ג שפיר מסתבר דלכו"ע בטל שפיר היחס שבין השומע ובין הקורא והתוקע. ועיין בהלק"ט ח"ב סי' רע"ו שנשאל: היו יושבין במערה וקורין את המגילה ואחד שומע מרחוק הבת קול וכן בשופר אם יצא, ולא ששמע קול הברה אלא בת קול ברור. תשובה: אפשר דכיון דבעינן שומע ומשמיע ואותו בת קול שנעקר ונצטייר באויר ופורח אין לו עוד קשר עם המשמיע ולא יצא עכ"ל. ואף שלא זכיתי להבין כוונת הדברים עכ"פ ק"ו הוא לנד"ד דודאי לא יצא כלל ידי חובה. ראה באו"ח החדש סי' תרפ"ט אות ב' ובס' מערכי לב להגרי"ל צירלזון הי"ד בס"י ה' ובהשמטות.

וה"ן אמנם שאם היתה נעשית בסופו אחת מהמלאכות האסורות כמו הדלקה, כבוי וכדומה, ודאי שכל הנעשה מתייחס שפיר להאדם המדבר, וממילא שאף גם כאן אותן תנודות הממברנה שיוצרות גלי קול ג"כ מתייחסות שפיר אל האדם המדבר, מ"מ לענין נד"ד נלענ"ד דאיכא לדמויי הך מלתא לאדם התוקע שופר או קורא מגלה ע"י זה שלוחץ באצבע על כפתור חשמלי וגורם בכך להשמיע קול שופר ומגילה ממש כקולו של אדם תוקע או קורא, דפשוט הוא דלאו כלום הוא הואיל והשמיעה צריכה להיות רק ממיתרי הקול ולא מן האצבע, וה"נ גם כאן אף אם קול האדם היה מרעיד באופן ישר ממברנה שמשמעת קול למרחקים ג"כ מסופקני אי הוה חשבינן ליה ממש כקול אדם, וכ"ש הכא שקול האדם המדבר נפסק ונעלם לגמרי מן העולם אלא שבקולו גרם רק לשנות אנרגיה חשמלית הגורם לבסוף באופן מכני לזעזע ממברנה ע"י מגנט כוגמת הזעזועים שעשה בתחילה במיתרי הקול, וכיון שכן מסתבר דאין זה חשוב כלל כשומע קול אדם. ואפילו

הדין לצאת בשבת עם מטריה לרה"ר כשהיא פתוחה מערב שבת מפני שזה כקמיע להגן על גופו מפני הגשמים או השמש, שהרי ההיתר של קמיע אינו דוקא כשלוש תמיד ואינו מסירו ממנו כמבואר בכמה מקומות, וגם מותר לצאת בשבת אפי' בקמיע שרק אוחזין ביד ואינו לובשו על גופו (עיין בנהר שלום סי' ש"א סק"ו ובשפ"א דף ס"א ע"ב אהא דאמרו שם דנקיט ל"י ביד"י ובמשנ"ב סי' ש"א בשעה"צ ס"ק ע"א), וכמו כן צ"ע שיהא מותר לצאת ברה"ר עם מקל או רובה ביד במקום שיש פחד מפני שבוה הוא מטיל אימה גם בלי שום מעשה והו"ל כקמיע מומחה כיון שרואים בחוש שזה מציל ומועיל. אך אפשר דדוקא תכשיט או קמיע משינין למלבוש הואיל וצריך רק ללבוש ואין צריך לעשות בהם שום מעשה ודומה שפיר למלבוש, משא"כ מקל ורובה כיון שעיקר התועלת מהם הוא מפני שאפשר לעשות בהם מעשה לא דמי למלבוש, וכן המכשיר הנ"ל אף שהאדם אינו צריך לעשות בו מעשה מ"מ הואיל ובגוף המכשיר נעשין בו שינויים חשמליים לכן אפשר דחלוק הוא ממשקפיים שדומה יותר למלבוש. ברם אם ננקוט שזה מותר או בכה"ג שמשמש עם המכשיר בבית או במקום שיש עירוב, נלענ"ד דאפי' אם יש בתוך המכשיר מנוה קטנטנה אפי"ה אינו חשיב כמטלטל נר דולק בשבת, שהרי מסתבר דאין המכשיר כולו נעשה בסיס לנר הדולק ולכן שפיר מותר לטלטל בשבת ואין זה חשוב מוקצה.

למה שמשחק ההלכות קטנות בח"ב סי' פ"ב בעדים שראו עובר עבירה בתוך מה שנצטייר במראה של זכוכית לבנה והכירו הכל בפירוש, וכתב שהוא דומה למ"ש בגמ' ר"ה כ"ד א' דראה במים או בעששית לאו ראייה היא כלל. ועיין באו"ח סי' תכ"ו בבאה"ט סק"א שכתב כן גם לענין קידוש לבנה. ועיין גם בתשו" שכותב יעקב ח"א סי' קכ"ו שהאריך בכע"ז לענין כמה דברים, והיינו משום דבאופן כזה אין רואים ממש את גוף הדבר (אע"ג שרבים כתבו כן גם לענין תפלה ות"ת דלא חשיב ממש כרואה ערוה, מ"מ כפי ששמעתי ממומחים נראה דאין זה כ"כ פשוט ולדבריהם אף גם זה חשיב ממש כרואה את גוף הדבר ורק לענין עדות החדש אמרו בגמ' דאין זו עדות), וא"כ אף שאין דומה שמיעה לראיה מ"מ קל וחומר הוא לנד"ד שאין שומעים כלל קול אדם כי אם קול תנודות של ממברנה אשר היא מחקה ממש את מיתרי הקול של האדם.

ואע"פ שהתנודות והזעזועים נעשים ממש ע"י מיתרי קול האדם ונמצא שתחלתם וסופם גלי קול, אפי"ה מנין לומר שגם תנודות ממברנה שנוצרות ע"י דיבורו של אדם דאף גם הן תחשבה משום כך כקול אדם. וגם נראה דק"ו הוא ממ"ש הב"י באו"ח סי' נ"ה ס"כ שהשומע בבית קדיש אין לו לענות אם יש באמצע מקום מטונף, והיינו משום דכיון שיש דבר המפסיק בין המברך והשומע, בטל גם היחס שביניהם. וא"כ אף שנחלקו בזה גדולי האחרונים אי קיי"ל הכי לדינא או לא, מ"מ נראה דשאני התם שגם במקום המטונף שפיר נשמע הקול אלא ששם אסור לענות, משא"כ הכא שלגמרי נפסק ונעלם הקול ונהפך רק לגלי זרם שאין ארוזן אדם יכולה כלל לשומעם מפני שבתוך החוט אינם כלל גלי קול כל זמן שאינם מתחפכים לבסוף ע"י מגנט

שבת סי' פ"ד אות ו') ועיין ברש"ש למס' שבת דף ס"ב שמצדד לומר דהיתר קמיע הוא רק למי שיש לו חולי משא"כ להעביר ריח רע אסור מפני שאין בזה חולי (לענ"ד דבריו תמוהים מכמה מקומות ואף הוא עצמו חזר מזה) מ"מ נראה דמי שאזנו כבדה משמוע חשיב נמי כחולה, ואף שהמכשיר אינו מרפא מ"מ הו"ל כקמיע מומחה לשמוע. ואף שגם המאירי כתב שם דטעמא דאסור מפני שזה לא מרפא רק מעביר את הריח, מ"מ נראה דמה שהמכשיר מקרב לאזניו את קול המדבר ושומע עדיף טפי מהעברת ריח ע"י דבר אחר. גם עיקר דברי המאירי צ"ע נא"י נ"מ אם זה מרפא או לא סו"ס הו"ל כאחד ממלבושיו אשר גם הם רק מגינים ולא מרפאים ועיין גם במשנ"ב סי' ש"א ס"ק ק"ח דאפי' אם אינו מרפא אלא מגין מצער ג"כ מותר, וגם מאי שנא מאבן חקומה שלא תפיל דשרי גם לפני שנחעברה או קשר שעושין שלא תשלוט עין רעה, ועיין בכף החיים סי' ש"א אות קל"ה שמתיר לצאת עם עשב הנקרא פיגם כשבת משום הפואה מעין רעה וכישוף, ומסתבר דכמו שמתיר להגן עצמו מעין רעה בשעה שאנשים רואים אותו כך גם מותר לצאת במכשיר כדי לשמוע בשעה שמדברים אליו. ואין לומר שההיתר של קמיע הוא רק להציל מצער הגוף, כיון שלא נזכר להדיא הך כללא, ותו דחסרון שמיעה חשיב נמי כצער הגוף וכמאמרם חידשו נוהן לו דמי כולו. וגם מסתבר דכמו שחייג מותר לילך בשבת עם מקל מפני שזה כרגלו כך גם המכשיר הזה הוא כאזנו. אך א"כ יהא מותר מעיקר

נישאים על גלי הרדיו היוצאים מהמשרד אשר ירוצו באותה המהירות של האור והם ממלאים כאן את התפקיד שהחוטמים עושים בטלפון, ורק אח"כ ע"י כמה מיני מכשירים מצליחים להפעיל את המגנט שבתוך המקלט שיקבל השפעתו רק מהזרם המשתנה שבא מהמיקרופון ולא מהגלים האלקטרומגנטיים היוצאים מהמשרד, ומשום כך אף גם ברדיו מושך המגנט את הממברנה ועושה בה זעזועים בדיוק כאותם הזעזועים שנעשו בתחילה בממברנה של המיקרופון.

קצור הדברים הוא שאין להשתמש בביהכ"נ לצרכי תפילה במיקרופון ורס"קול, היות שהדבר הזה נחשב רק כהגפת סודרים שהיתה כאלכסנדריה של מצרים לדעת היכן החזן עומד בתפלתו, אבל אי אפשר כלל לצאת בשמיעה זו בשום דבר שחייבים לשמוע מפי אדם. ואף שיודע אני שרבים יתמהו על כך וכמו זר יהיה דבר זה בעיניהם, עם כל זאת האמת הוא כדברינו, וברור הוא בעיני שזה מזור רק לאלה שאינם יודעים כלל מה טיבם של המכשירים האלה (וחושבים מחשבות הבל שחוטי הטלפון או גלי הרדיו מוליכים ממש את קול האדם. וכדי להוציא מלבם טעות זו הארכתי מאד בכיבוד הדברים) אבל לא ליודעים את האמת, כי בדברי בזה עם מביני מדע ויודעים בהלכה כולם הסכימו לי.⁴

ב.

עתי נפן לברר אם מותר להשתמש ברס"קול בשבת וי"ט לא לצרכי תפילה כי אם להשמיע על ידו נאומים באופן ששעון אבטומטי יחבר אותו עם הזרם בשעה הדרושה, או ישאיר אותו כל השבת דלוק ומחובר לזרם מאתמול. שאלה זו נוגעת גם לענין רדיו אם מותר להשאיר מקלט הרדיו פתוח לפני שבת או שיפתח מאליו בשבת ע"י שעון הערוך לכך מאתמול כדי לשמוע בשבת את השידורים (באופן שהמשרד וכן שאר כל המלאכות הכרוכות בכך נעשות אך ורק ע"י נכרים וגם לצורך נכרים). ונראה דמה שרגילים בשעת השמוש לשנות את הקול או להעביר את הקליטה מגל לגל, מסתבר דאין בזה שום איסור, כיון שלא נעשה בכך שום כבוי והדלקה, הואיל ובסבוב הרגולטור משתנה רק כח הזרם. שעובר דרך המנורות מבלי להשפיע כלל על האש עצמה שבתוך המנורות.

ואת לפי המבואר באות הקודם שהממברנה עצמה חשובה כמשמעת קול, וממילא יש לדון שהמדבר בקרבת מיקרופון יחשב כמשמיע קול ע"י ממברנה כיון שכל זה נעשה ע"י הקול היוצא מפיו דהו"ל ממש כחו,

התוקע, וכמדומה לי שצריכים לומר לפי"ז דמה שאמרו בגמ' אם קול הברה שמע לא יצא, היינו מפני שקול הברה נשמע קצת לאחר קול האדם משא"כ בטלפון ורס"קול, ולענ"ד הוא חידוש גדול מאד ואין אני מבין אותו.

לענין עדות יש להסתפק כיון שגזיה"כ הוא דבעינן דוקא "מפיהם" אפשר שאם שמעו בי"ד את העדות ע"י מכשיר כזה שהופך בתחלה גלי הקול לגלי חשמל וחוזר תיכף ומהפך אותם שוב לגלי קול ע"י תנודות ממברנה, דאפשר שאף אם העד עומד ממש לפני הדיינים והם רואים אותו כפניו איך שהוא עומד ומדבר בפיו, דאפי"ה אמרינן שהדיינים אינם שומעים כלל את העדות מפי עד כי אם מפי ממברנה, ואע"ג דמה שאין שומעין עדות מפי מתורגמן הוא רק משום חשש שהוא משנה את דברי העדים משא"כ הכא, שאני התם שהדיינים שומעים ממש את העדות מפי העדים רק אינם מבינים ולכן שפיר מהני מתורגמן.

ג ראיתי במצודת דוד להרב פלדמן שכתב בקצור שו"ע הל' מגילה: "וכן אם רשאי לענות אמן אחר ברכת חברו ששומע ע"י הטלפון, עיין שו"ת מנחת אליעזר ועוד אחרונים שדברו מזה". ולפי הדברים שאמרנו נראה שיש לשמיעה זו דין הנפת סודרים שהיתה כאלכסנדריה של מצרים דחשיב רק כיוודע באיזו ברכה הש"צ עומד ולא יותר, וכיון שכן נראה שאין לענות כלל אמן על ברכה שהוא מחויב לצאת בה, ואף גם ברכה שאין השומע מחויב לצאת ידי חובתה ג"כ אפשר דרק אם עומד בבית הכנסת או אפי" סמוך לו ושומע חזרת הש"ץ או שאר ברכות ע"י רס"קול או שפיר נגור אחר הצבור ועונה אמן מידי דהוי אאלכסנדריה של מצרים, משא"כ כשעומד רחוק ושומע ע"י טלפון נלענ"ד שאין לענות כלל אמן על שום ברכה ודינו כעונה אמן לבטלה, הואיל והוא שומע את הברכה רק ממברנה ולא מפי אדם, וכמו"ש כמה פעמים שע"י תנודות הממברנה חשוב רק כיוודע לכרין את הרגע שהאדם עומד ע"י המיקרופון ומברך (וגם זה לא תמיד כי יתכן שזה כבר נשמע מתקליט), וכיון שכן מסתבר דבכה"ג שהוא עומד רחוק ואין לו שום צירוף עם המברך דאין לענות אמן על ברכה זו.

וקל וחומר הוא לפי"ז שהשומע קול שופר, מקרא מגלה או סתם ברכה ע"י רדיו שאינו עושה כלל שום מצוה וגם אינו רשאי לענות אמן אחר המברך, כי הקול היוצא מהממברנה של מקלט הרדיו איננו כלל קול התוקע או המדבר אלא גם כאן רק הממברנה עצמה היא המדברת ונמצא שרק קולות עץ ואבן הוא שומע ולא קול אדם. ואדרבא רדיו עוד יותר גרוע מרס"קול וטלפון, כי חרץ מזה שהמיקרופון הקולט את קול האדם מוליך למשרד רק זרמים משתנים כמו בטלפון, אף גם זה יש כאן שהם אינם הולכים כלל ישר אל המגנט שבמקלט הרדיו אלא בתחלה הם

(4) לאחר שכבר נדפס מאמר זה נודמן לי לדבר עם מרן בעל החור"א וצ"ל ואמר לי שלדעתו אין זה כ"כ פשוט, ויתכן דכיון שהקול הנשמע נוצר ע"י המדבר וגם הקול נשמע מיד כדרך המדברים "אפשר" דגם זה חשיב כשומע ממש מפי המדבר או

הזכרון יוסף שבפית שם סקיד שאולי יסרית או יכשלו
אבריו בדרך ודאי לא שייך לחוש באלעזר, ולכן ודאיית
האור שמח מאלעזר הכון שהבילוח להקבר בגבעת
פינחס בנו אינה ראייה כדכתבתי בספרי אגרות משה
חירד סימן רל"ח.

הגני ידיו מוקרה.

משה פיינשטיין

לכן אפשר שגם הקול שנעשה בהמיקראפון בעת
שמדבר ששומעין אותו הוא נחשב קולו ממש וכן
הא יותר מסתבר. וגם לא ברור הדבר מה שאומרים
שהוא קול אחר. ומטעם זה אפשר אין למחות ביד
אלו שרוצים לקרא המגילה ע"י המיקראפון מצד
ההלכה. וקלוקל למחות אחרת שהוא לשופר וקריאת
התורה בשבת וי"ט אי אפשר לבא מזה דהא אסור
לדבר במיקראפון בשבת ויום טוב ובמחות דבור
שבחול אם ג"כ יקראו במיקראפון הא אם אין למחות
במגילה כ"ש באלו.

אך מ"מ כיון שלא ברור להיתר והוא ענין חדש,
בכלל יש למחות כדי למנועם מלרדף אחרי חרשות
אחרות שלהוטים בזה במדינות אלו כמו שכותב
כתר"ה.

ידיו מוקרה.

משה פיינשטיין

אוצר החכמה

סימן קט

באחד שאכל כזית מזונות ושתה יין
חצי שיעור אם יזכיר על הגפן

כ' מרחשון תשכ"ד.

מע"כ ידידי מהר"ר אשר אנשיל הלוי יונגרייט
שליט"א.

בדבר אחד שאכל כזית ממיני מזונות ושתה יין חצי
שיעור אם יזכיר על הגפן בברכה אחרונה,
הנה יכול לברך ואין בזה משום הפסק, דגדולה
מזו סובר הט"ז סימן ר"ח ס"ק י"ט דאף בשתה
ספק אם הוא יין או שאר משקה דיוסיף גם על
הגפן כשאכל אח"כ מיני מזונות כיון שאין כאן ברכה
לבטלה, ובוה פליג הרמ"א משום דאולי אין שייך
פה שם גפן כלל כדאיתא במ"ב סק"פ, אבל בפחות
מכשיעור ששייך שם גפן לכו"ע יכול להוסיף,
וממילא טוב להוסיף, ואם שתה יין כשיעור כזית
דהוא שליש רביעית כדאיתא במ"ב סימן ר"י ס"ק
י"א שהוא ספק שמא מברכין על כזית כדאיתא שם
בש"ע סעיף א' מחוייב להוסיף.

סימן קח

בקריאת המגילה ע"י מיקראפון

מע"כ הרב הגאון המפורסם מהר"ד חיים דובער
גינזבערג שליט"א הגאב"ד והאקאדעמ.

הנה בדבר קריאת המגילה ע"י מיקראפון קשה לומר
בוה הלכה ברורה כי לא נתברר כראוי איך
נשמע ע"י זה ע"י אנשים הראוי לסמוך עליהם, ולכן
אין ראוי לקרא המגילה שישמעו ע"י המיקראפון
ועד עתה כמדומני שלא נשאלתי על זה לומר בזה
הלכה ואיני זוכר כלל מה שכותב כת"ה בשם רב
צעיר אחד שאמרתי שאין למחות בידם.

אבל מה שפשיטא ליה לכת"ה שאין יוצאין
בשמיעה ע"י מיקראפון מטעם שהוא כמו ששומע
מאינו בר חיובא לפ"מ דאומרים המומחים בטיבו
של מיקראפון שלא מוציא ממש הקול של האדם
המדבר אלא הד הברה בעלמא, ולא דק כת"ה
בלשונו דאין שייך זה לקול הברה שבמתני' דר"ה
דף כ"ז שהרי הכא נשמע קול חזק ובריא אך כוננת
כת"ה היא שאומרים שנשמע קול אחר שנברא
מקולו ולכן שייך דמיונו לנשמע מלאו בר חיובא
דקול הברה לא שייך ללאו בר חיובא, הנה לדידי
מספקא טובא אף אם נימא שהאמת כאמירת המומחים
שלא נשמע קול האדם אלא קול אחר שנעשה מקולו,
מטעם שכיון שעכ"פ רק כשהוא קורא נשמע הקול
יש להחשיב זה כשמיעת קולו ממש דהרי כל זה
שנשמע עושה קולו ממש, ומנין לנו עצם כח השמיעה
איך הוא שאולי הוא ג"כ באופן זה שנברא איזה
דבר באויר ומגיע לאזנו, וכן מסתבר לפי מה שאומרים
חכמי הטבע שהקול יש לו הלוך עד האזן וגם יש
קצתו שיהוי זמן בהלוכו, ומ"מ נחשב שהוא קול האדם

סימן ט

בענין שינוי קול השופר

בקובץ "בית אהרן וישראל" גליון קכ"ז (עמוד קכ"א) כתב ידידי הגאון הנפלא רבי יוסף קדיש ברנדסדורפר שליט"א, וז"ל:

"שאלה: התוקע בשופר בר"ה, והטלית של הבעל תוקע מכסה מקצתו של השופר, אי שפיר עבד. והנה הא לא מיבעיא דאם הטלית מכסה פי השופר שממנו הקול יוצא, דאסור, דיש לחוש בזה עכ"פ לכתחילה לקול הברה כדין התוקע לתוך הבור ^{נראה} שו"ע סי' תקפ"ז, אך הנידון שלפנינו הוא גם בגווי דפי השופר יוצא לגמרי מחוץ לטלית, אלא שהטלית עוטה על מקצת מן השופר.

תשובה: אעתיק בזה מה שכתבתי באורה ושמחה על הל' שופר בפרק א' מהל' שופר (ס"ק עח). וזה לשוני: כתב הרמב"ן ז"ל הביאו במגיד משנה וז"ל לפיכך אלו שמציירין צורות לנאותו לא יפה הם עושים שמא נשתנה קולו מחמת אותן ציורין, ואע"פ שאין כולו מצופה במיני הציורין, לפעמים קולו משתנה בהן, ע"כ [והובא להלכה בשו"ע (סי' תקפ"ז סעי' יז)]. וצ"ע לפי"ז הכי נמי כל האוחז ביד בשופר בשעת תקיעה גמי ניתוש משום שינוי בקול השופר.

והיה אפשר לומר שלא פסלו שינוי קול השופר אלא כשהוסיף בגוף השופר, דאז ע"י מה שנשתנה קול השופר נחשב כאילו אין השופר ממין השופר אלא קול של זהב וכדו', אבל אם לא דבקו לשופר לא איכפת לן מה שנשתנה קול השופר, ולפי"ז מותר לכרוך השופר עם בגד ולתקוע בו, אע"פ שנשתנה עי"ז קול השופר, דלא גרע מאוחז השופר בידו ותוקע, דלא איכפת לן מה שנשתנה קול השופר ע"י אחיזה ביד.

אלא דצריך לי עיון בגווה שהרי פסק בשו"ע (סי' תקפ"ו ס"כ) גבי נתן שופר לתוך שופר ותקע בפנימי שכשר בתנאי שלא ישנה קולו במה שהוא נתון בתוך החיצון ואם לאו פסול, ועי' ב"י שהביא מרי"ו דס"ל דכשר אפילו נשתנה הקול מחמת החיצון דלא דמי לציפהו זהב מבחוץ דפסול אם נשתנה קולו דהתם הזהב מחובר בגוף השופר והוה ליה שופר ודבר אחר אבל הכא אינו מחובר עיי"ש. אך עכ"פ בשו"ע פסק כשאר ראשונים דפסול, וא"כ צ"ע טובא אמאי לא חוששין כן באחזו ביד ונשתנה עי"ז קול השופר.

ואפשר לתרץ שכל שאחזו ביד כיון דבהכי הוי דרך תקיעה לא חיישינן. ואפשר נמי שאפילו אוחז השופר בב' ידיו לא חיישינן לכך אע"פ שהדרך לאוחזו ביד אחת. אך צ"ע אם אחזו אדם אחר מחוץ לתוקע אולי אסור, וכ"ש בכרכו בבגד וכדו' דאסור, וה"ג

גם אני אודך – ראש השנה

14.08/2018תש

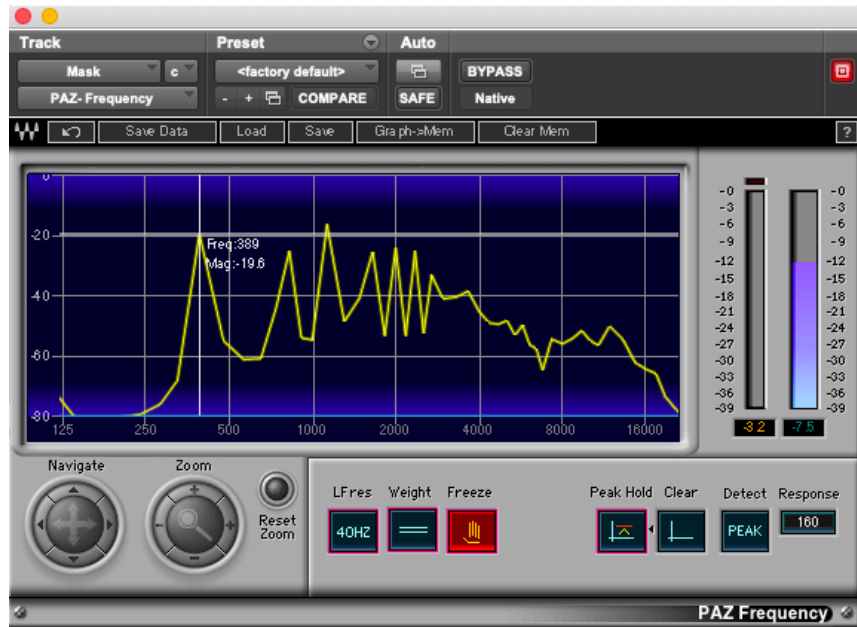
נה

יש לומר שאם אחז השופר בידו והיה לבוש בתי ידים בידו אסור דחיישינן לשינוי קול, וצעבכ"ז, עד כאן מדברינו שם.

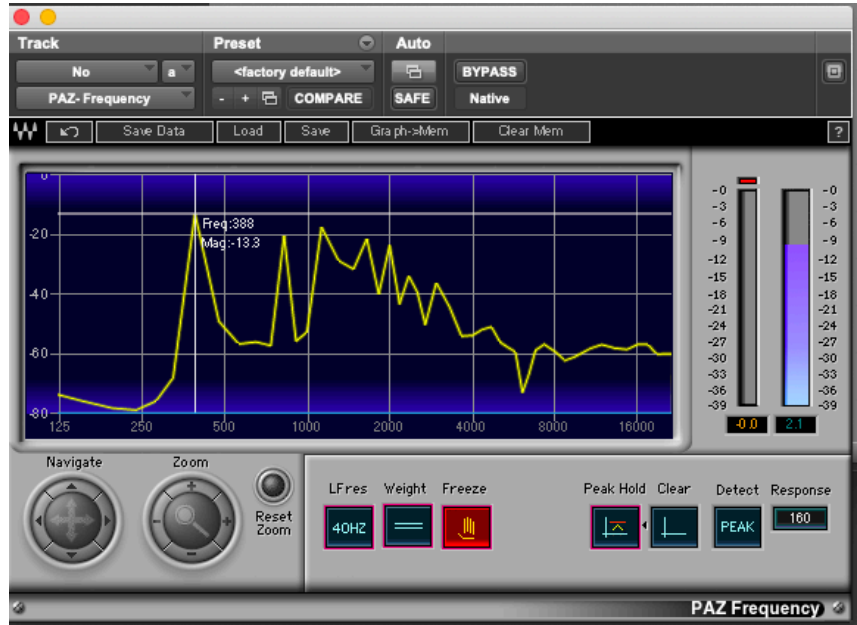
ולפי"ז יש לעיין כשהטלית מכסה אפילו על מקצתו של השופר, שיש לחוש על שינוי קול השופר הפוסל, דלא גרע מנתן שופר לתוך שופר, [ומכרך בגד על השופר שהעלינו בזה דאסור], וכמדומה שאין העולם נזהרין בזה, וצ"ב מדוע, וצ"ע להלכה". עכ"ל.

ולענ"ד נראה לחלק דאם הטלית כרוך ממש על השופר באמת אסור דאיכא שינוי קול השופר הפוסל, משא"כ אם הטלית סתם מעל השופר ולא כרוך על השופר ממש [וכמו שמצוי], באופן כזה לא נשתנה כלל קול השופר, ולכן ליכא איסור, כן נלענ"ד. ודו"ק היטב בזה.

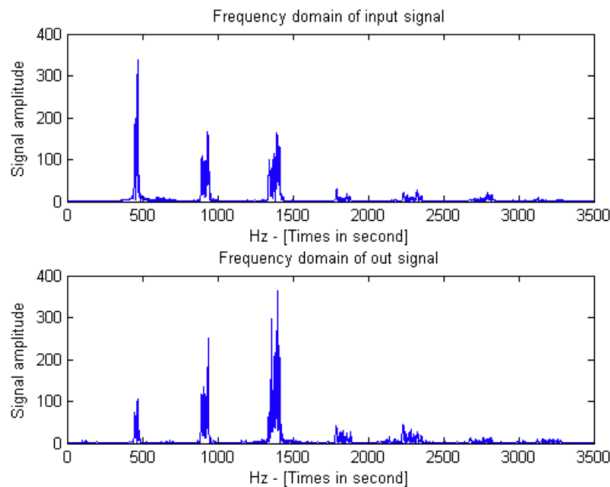
1. Shofar Frequency Response (No Mask)

2. Shofar Frequency Response (With Mask)

3. Shofar Frequency Response from a study published in Techumin by Prof. Dror Fixler demonstrating the difference in response inside and outside of a room simulating a bar.

תמונה 2: תמונת התדר של הקלטת שופר בניסוי שבוצע. למעלה - ההקלטה הצמודה לשופר, כאשר ניתן לראות כי תדר הבסיס בעל עוצמה גבוהה, ולמטה מחוץ לחדר - תדר הבסיס מונחת משמעותית בכ- 75% (מ- 320 ל- 80). במקביל בהרמוניות הראשונה והשניה האמפליטודה במוצא עלתה כיוון שסך כל האנרגיה נשמר.